

Motion till riksdagen 2024/25:3387

av Emma Nohrén m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2024/25:136 Förbättrade förutsättningar för ett hållbart vattenbruk

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det miljöskydd som specificeras i fiskelagstiftningens förordningar och föreskrifter, kopplat till odlingstillståndet, bör överföras till nya förordningar och föreskrifter inom miljölagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behöver tydliggöras i föreskrifter att bästa möjliga teknik i fråga om både miljöhänsyn och djurvälstånd ska användas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att föreskrifterna ska fasa ut öppna kassar och i stället styra mot slutna eller landbaserade system med minimal miljöpåverkan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelserna ska yttra sig i anmälningsärenden till kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Miljöpartiet välkomnar att regeringen går vidare med delbetänkandet SOU 2023:74 *Förenklade förutsättningar för ett hållbart vattenbruk*, och regeringens ansats att underlätta och främja vattenbruket samt att råda bot på den inkonsekventa hantering av vattenbruk som nuvarande system ger upphov till. Likväl har vi ett antal synpunkter på regeringens förslag.

Utredningen konstaterar att det kan förekomma dubbelprövning av frågor inom ramen för prövning av odlingstillstånd enligt fiskelagstiftningen och prövningar som görs enligt miljöbalken. Utredningen föreslår att regleringen avseende odlingstillstånd

och bestämmelser som har samband med sådant tillstånd ska tas bort i fiskelagstiftningen och att påverkan på fritt levande fisk, vattenlevande kräftdjur, vattenlevande blötdjur och den omgivande miljön i övrigt därmed bör beaktas endast inom miljölagstiftningen. Därmed kommer alla vattenbruk att i huvudsak prövas enligt samma lagstiftning.

Utredningen föreslår vidare att bestämmelsen om undantag från tillståndsplikt för vattenverksamhet i 11 kap. 11 § 2 miljöbalken, som i dag undantar utförande av anläggningar för odling av fisk, musslor eller kräftdjur, ska ändras så att utförande av anläggningar för allt vattenbruk omfattas av undantaget.

För att tillgodose behovet av prövning av de verksamheter som inte längre kommer att behöva odlingstillstånd enligt fiskelagstiftningen och/eller tillstånd enligt bestämmelserna om vattenverksamhet i miljöbalken, samt de vattenbruk som enligt utredningens förslag inte längre behöver anmälas enligt bestämmelserna om vattenverksamhet i miljöbalken, föreslår utredningen att det införs en ny bestämmelse i 3 kap. 3 § miljöprövningsförordningen om anmälningsplikt för vattenbruk som bedrivs i anläggningar i vattenområden, med undantag för exempelvis fiskodling som omfattas av tillståndsplikt.

Regeringen föreslår i enlighet med utredningens förslag att kravet på odlingstillstånd enligt fiskelagstiftningen tas bort. Regeringen anför att verksamhet som i dag omfattas av fiskelagens krav på odlingstillstånd och som inte är tillståndspliktig enligt miljöbalkens regler om miljöfarlig verksamhet i fortsättningen som huvudregel bör vara anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet.

Miljöpartiet delar den oro som exempelvis Naturskyddsföreningen och länsstyrelsernas representant och expert i utredningen, Andreas Pettersson, ger uttryck för i remissvar respektive expertyttrande i utredningen: att väsentliga frågor med avseende på skydd för natur och miljö riskerar att falla mellan stolarna med förslaget till ny utformning av lagstiftningen. Det gäller exempelvis frågor om konsekvenser för omgivande ekosystem, där länsstyrelsernas kompetens riskerar att ej tas till vara. Därtill är det ett faktum att även mindre odlingar i vattenområden kan orsaka omfattande negativa konsekvenser, om inte adekvata villkor sätts upp för verksamheten.

Regeringen anför att kommunerna ska underrätta länsstyrelsen när de fått in en anmälan om miljöfarlig verksamhet, och länsstyrelsen har därefter möjlighet att yttra sig över anmälan. Regeringen menar att länsstyrelsens kompetens inom vattenbruket således kommer att kunna tillvaratas även i fortsättningen.

I länsstyrelsens yttrande i utredningen framkommer emellertid att länsstyrelsen visserligen kommer att få ärenden för kännedom men att man ofta avstår från att yttra sig på grund av rollen som överprövningsmyndighet. Regeringen hänvisar till vikten av utbildnings- och vägledningsinsatser gentemot kommunerna, men dels är detta helt beroende av att regeringen anslår tillräckliga ekonomiska medel, dels – som länsstyrelserna anför – kommer det ändå att ta tid för 290 kommuner att bygga upp den kompetens som krävs. Risk för fortsatta problem med inkonsekvenser i behandlingen av vattenbruk föreligger alltså fortsatt.

Vi delar därför analysen att det är av yttersta vikt att de områden som i dagsläget täcks av länsstyrelsens upparbetade kompetens i fiske- och ekosystemfrågor tas till vara och att regeringen bör överväga ett ska-krav när det gäller länsstyrelsernas möjlighet att yttra sig i anmälningsärenden till kommunerna.

Vi anser även, i likhet med länsstyrelsernas yttrande samt Naturskyddsföreningen, att om kravet på odlingstillstånd enligt fiskelagstiftningen tas bort, måste det säkras att det

miljöskydd som specificeras i fiskelagstiftningens förordningar och föreskrifter, kopplade till odlingstillståndet, överförs till nya förordningar och föreskrifter inom miljölagstiftningen, så att resultatet inte blir att miljöskyddet sänks. Följden kan annars bli att verksamheter får startas utan att tillräcklig hänsyn tagits till exempelvis vilken eller vilka arter som är aktuella i det tänkta vattenbruket. Även i regeringens konsekvensutredning framkommer att skyddet för miljön i frågor som ingått i prövningen av odlingstillstånd kan försämrats om odlingstillståndet tas bort; det gäller exempelvis påverkan på andra fiskar, vattenlevande kräftdjur och blötdjur men även miljön i stort.

Det är positivt att regeringen föreslår ett bemyndigande att meddela föreskrifter om miljöhänsyn i vattenbruket, men vi hade gärna sett en tydligare vägledning från regeringen kring vissa ingångsvärden. Exempelvis behöver det tydliggöras på föreskriftsnivå att bästa möjliga teknik med avseende på både miljöhänsyn och djurvälstånd ska användas samt att övriga hänsynskrav i miljöbalken gäller. Föreskrifterna ska fasa ut öppna kassar och i stället styra mot slutna eller landbaserade system med minimal miljöpåverkan. Energieffektiva, slutna system med växtätande arter har betydligt lägre miljöpåverkan än vattenbruk i öppna system som kräver utfodring av annan fisk, som kan vara överfiskade arter. Storskalig fiskodling i öppna system leder också till näringsläckage, och det föreligger risk för rymning och spridning av sjukdomar. Även det specifika foderinnehållet är alltså relevant för den utredning av gränserna för tillstånds- och anmälningsplikt i 3 kap. miljöprövningsförordningen som utredningen föreslår, men som regeringen tyvärr inte slår fast att man avser att gå vidare med.

Emma Nohrén (MP)

Linus Lakso (MP)

Katarina Luhr (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Märta Stenevi (MP)